

KOLLER Katalin

A FELNŐTTKÉPZÉSRŐL HÁROM GENERÁCIÓ NÉZŐPONTJÁBÓL

Múlt – jelen – jövő, ez volt a vezérfonal, amelyre e kötet szerkesztője felfűzte az alapításának 125. évfordulóját ünneplő Magyar Pedagógiai Társaság felnőttképzéssel foglalkozó kötetének tanulmányait. A kötet a történeti vonulat ellenére nem a tudományterület magyarországi történetének bemutatását célozza, hanem három andragógus generáció szemszögéből kívánja felmutatni az andragógia elméletében és a felnőttképzés gyakorlatában azokat a csomópontokat, amelyek az élethosszig tartó tanulás és benne a felnőttképzés elmúlt évtizedeiben bekövetkezett személetesi változásait, az andragógiai gondolkodásmód és tematika gazdagodását jellemezték.

A kötet hozzájárul ahhoz, hogy az Olvasó rálásson a neveléstudományi, benne az andragógiai kutatások progresszív társadalmi szerepére, az életen át tartó tanulás világának aktuális kihívásaira, a felnőttképzés felértékelődésének okaira. Az Olvasó a tanulmányok áttekintésekor meggyőződhet arról a tudomány világában gyakori, de ritkán tetten érhető jelenségről, hogy egy adott tudományág, jelen esetben az andragógia magyarországi megalapozó kutatóinak munkássága hogyan folytatódik és bontakozik ki a következő generációk életművében és miként folytatja azt egy egészen új, fiatal felnőtt korban lévő kutatói generáció.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kara számára a kötet megjelenése azért is fontos, mert miközben a Magyar Pedagógiai Társaság 50 éves Felnőttképzési Szakosztálya mindig gyűjtőhelye volt és jelenleg is gyűjtőhelye az andragógia progresszív kutatóinak, a közép- és fiatal nemzedék tagjai közül többen a kar, azon belül is a tudományterületet képviselő Felnőttképzés-kutatási és Tudásmenedzsment Intézet oktatói.

A kötetben megjelent írásokat az MPT a szakosztály életében vezető szerepet játszó három generáció szakembereinek írásaiból válogatta, és a szerkesztő reméli, hogy érzékelhető módon mutatja be az életen át tartó tanulás és benne a felnőttképzés elmúlt évtizedekben bekövetkezett szemléleti változásokat, a régi és az új tartalmi csomópontokat, problémákat és a szakosztály tagjainak a magyar felnőttképzésben játszott kiemelkedő szerepét.

Egyetemi hallgatóként a kötet olvasása során számomra minden egyes tanulmány nagy élményt nyújtott számomra. A szemelvények egytől-egyig szakmai segítségek, igazodási pontot jelentenek az andragógus hallgató számára, így rendkívüli öröm, hogy megoszthatom Önökkel, mi ragadta meg leginkább figyelmem a könyv első olvasása során.

A kötet első tanulmánya **Harangi László: HEUTAGÓGIA VERZUS ANDRAGÓGIA. Az önirányított tanulásról.** című írása. Ahogy Csoma Gyula fogalmaz: Harangi „*a művelődéskutatás és az andragógia mindenese*”. 1952-től 2015-ben bekövetkezett haláláig munkássága meghatározó jelentőségű a magyar közkultúra, a művelődés és a felnőttképzés világában. 1992-2009 között az MPT Felnőttnevelési Szakosztályának elnöke volt. A heutagógia szlogenjéről így ír a kötetben: „*Tanulni itt és most, nem várni.*”, összefoglalva ezzel mindazt, ami egy ember életének meghatározó elve kell, hogy legyen: a jelenben élni, megélni a pillanatot, s lehetőleg oly módon, hogy folyamatosan valami újat sajátítsunk el, mely építi személyiségünket, formálja jellemünket. Itt és most, nem várva a tökéletes pillanatra, hiszen a megfelelő alkalom valami új megtanulására mindig a mostban van.

A második tanulmány szerzője, **Maróti Andor**, szintén a magyar andragógia meghatározó alakja. *Résztvevő-központúság a felnőttek tanításában* című munkájában sajnos magamra ismertem, mikor így ír: „*A tanulói aktivitás korlátozott, amit az is elárul, hogy a másodsor szólásra jelentkezők bocsánatkéréssel kezdik mondanivalójukat, mintha szégyelnék, hogy ismét eszükbe jutott valami.*” Sokáig elgondolkoztattott ez a mondat, s bárcsak azt mondanám, egyedül vagyok az órai passzivitás problémájával hallgatóként. A hasonló írások azonban mindig felnyitják a szemem: végtére is mi értelme van a tévedéstől való félelemnek, mely a bizonytalanságot és az órai inaktivitást táplálja? Valójában semmi. Így ez a fejezet is emlékeztetett rá, milyen fontos jó érzéssel megélni minden pillanatot, kérdezve, érdeklődve, mindenféle gátlás nélkül kritikusan szemlélni a világot.

A harmadik szerzővel, **Csoma Gyulával** nemrég Kraiciné Szokoly Mária tanárnő készített interjút, annak öröme, hogy a Tanár úr címzetes egyetemi docens lett. Az interjún részt vehettem, és ennek a személyes találkozásnak nagyszerű élménye az olvasás során is visszaköszönt. Csoma Gyula különleges írásmódja igazán érdekfeszítővé teszi az olvasást, *Rövid áttekintés a magyar felnőttoktatás és-képzés helyzetéről, valamint fejlesztésének lehetséges stratégiai irányairól* – ez tanulmányának címe, melyben többek között olyan problémákra hívja fel a figyelmet, mint a pedagógia és az andragógia új paradigmájának megjelenése, illetve az elvont és nagyon általános céleszmék előírt tudásra történő befolyása. Számomra azonban a legérdekesebb kérdés a tanulmány kapcsán az alábbi: „...

az oktatási és-képzési rendszerek - az egyik és a másik eszmei célnak megfelelően - milyen arányban közvetíthetik az úgynevezett mindennapi, és az úgynevezett magas kultúrát?

A kötet második része a „**A kiteljesítők**” nevet viseli, elsőként pedig Benedek András professzornak és tanítványának, **Lőrincz Évának** tanulmányát olvashatjuk „*Szakképzés és felnőttképzés: új rációk és emóciók a XXI. század elején*” címmel. Az írás a BME-n folytatott egyik empirikus vizsgálatukat mutatja be, mely az érzelmi jóllét és a képzési elégedettség kapcsolatát elemzi, közoktatási vezető pedagógus szakirányú továbbképzési szak hallgatói körében.

A folytatásban a könyv szerkesztője, **Kraiciné Szokoly Mária** gondolatait *Nemzetköziesedés és felnőttképzés* című tanulmányában fogalmazza meg. A nemzetköziesedés kérdése eddig főként a közgazdaságtan kutatott területe volt, s csak az utóbbi időben került az oktatáskutatás középpontjába. Ahogy Kraiciné írja: „*A kérdés andragógiai szempontú vizsgálatának felvetése megerősíti azt a tapasztalatot is, hogy az andragógia tudománya – hasonlóan más tudományterületekhez – egyre inkább igényli az interdiszciplináris megközelítést, a pedagógia, a pszichológia, a szociológia mellett egyre inkább ki kell tekintenie, építenie a közgazdaságtanra, a menedzsment- és a humánerőforrással foglalkozó tudományok eredményeire.*” Számomra azonban a tanulmány legérdekesebb része a nemzetköziesítés kérdésén belül, a képesítési keretrendszerek és a validáció vizsgálatának nem megkerülhető problémája, különös tekintettel a napjainkban tömegesen érkező, különböző előzetes tudással és végzettséggel rendelkező migráns tömegek validációjának kérdésére.

Mátrai Zsuzsa professzor asszony egy számomra igazán különleges témát dolgoz fel, címe pedig *Felnőttoktatás és értéknevelés*. A második esély oktatáspolitikája, és az amerikai értéknevelés történelme mellett a szerző betekintést nyújt az értékre nevelés hazai, felnőttoktatási lehetőségeire is.

Perjés István nevelésfilozófiai és –történeti, valamint iskola- és nevelésszociológiai egyetemi kurzusai igen népszerűek a hallgatók körében, valószínűleg ez figyelemfelkeltő, különleges stílusának tudható be, mely a „*Hol hősök halnak, ott emberek születnek*” című írásából is kitűnik. Mint írja: „*...a tanulást olyan értelmezési műveletként is tételeznünk kell, ami felkészít a számunkra eladdig ismeretlen értelmi világokkal való találkozásra és segít az azokban való eligazodásra.*”

A könyv harmadik része a fiatal oktatók-kutatók hét írását tartalmazza, s engedjék meg, hogy – az idő rövidege miatt – ezekből csak-egy-egy, számomra legfontosabb gondolatot emeljek ki.

Ollé János tanulmányával kezdődik a kötet záró része, kinek oktatáselméleti, oktatás-informatikai területeken végzett munkája egyedülálló. „*Didaktika az ezredfordulón*” címmel írt tanulmányában arra vállalkozik, hogy a didaktika közelmúltjának útkeresését, hullámzó narratíváit ismertesse. A kiemelendő gondolat, melyet véleményem szerint tudományos szakemberek képzése során nem ártana ismételni, a következő, idézem „*...ha a különböző területek egymással szót értenek, akkor attól saját maguk is jobbak, eredményesebbek lesznek. Ha arra fordítják az energiát, hogy a másik ne létezzen, azzal elveszítene egy fontos lehetőséget, és a rájuk irányuló reflexióból képtelenek tanulni.*”

Kereszty Orsolya és Kovács Zsuzsa „*Oktatók- és képzők szakmai tanulása és fejlesztése a munkahelyi tanulás kontextusában*” címmel írt publikációjukból már az elején

megfogalmazódik egy rendkívül lényeges gondolat: „A tanítási-tanulási folyamat során a tanítás minősége a legerősebb elem, mely a tanulói teljesítményt és az eredményességét növelni tudja. Ebből is következik, hogy a jó minőségű oktatás egyik meghatározó eleme a tanulás támogatása.”.

Feketéné Szakos Éva „Miért legyen gyakorlatorientált a felnőttképzés?” című írása egy általam fontosnak tartott problémára is választ ad: „...a gyakorlati és az elméleti szakemberek várvédő harca az elmélet és a gyakorlat szüntelen egymásra figyelésével, kölcsönös tisztelettel és elismeréssel, valamint nyitott kommunikációval, az egymástól való tanulás nyitottságával kerülhető el.”.

Molnár György szemelvényének címe: „IKT-alapú módszertani megoldások alkalmazása a tanítási-tanulási gyakorlatban”. A számomra fontos gondolat, ahogy ő fogalmaz: „A modern, IKT alapú megoldások segíthetnek a mai fiatalok tanításában és tanulásában, megfelelő módszertani kultúra kialakítása mellett, melyek a szakképzésben tanuló különleges bánásmódot igénylőkre hatványozottan érvényesek.”.

Kispálné Horváth Mária és tanára **Mátrai Zsuzsa**: „Felnőttkori tanulás és komfortérzés” című írásából megtudhatjuk, hogy milyen érdekes és újszerű kutatási témát választottak, amikor a felnőttkori oktatás és képzés kapcsán a társadalmi közérzet és az egyéni jóllét kérdését vizsgálták Szombathely és térsége felnőttképzési szervezeteinél.

Hegyi-Halmos Nóra „Az élethosszig tartó tanulás és az életpálya-tanácsadás” című tanulmánya ugyancsak egy Magyarországon újszerű és nagyon fontos kérdést vet fel, amikor arról ír, hogy az egyén és a társadalom szempontjából miért is fontos a Life Long Learning mellett az élethosszig tartó életpálya-tanácsadás is.

A kötetben egy másik egyetemi oktatóm, **Laki Ildikó** tanárnő témája következik, melynek címe: „Fogyatékos szerep. Dilemmák a magyarországi fogyatékosokkal élő felnőttek felnőttoktatása kapcsán”. A tanulmány a különböző fogyatékkal élő csoportok képzésének kérdésével és a képzés utáni életút alakulásával foglalkozik.

Végül, de nem utolsó sorban, a kötetet **Németh Balázs** tanulmánya zárja. „Fejlesztés közben: A Pécsi Tanuló Város-Régió Fórum innovációs potenciálja” című tanulmánya bemutatja a Fórum misszióját, és fő eszközét, mint a szakmai műhelyek létrehozása és partnerségi alapú innovációja, jó gyakorlatok feltárása és hasznos tudások terjesztése alapján.

A könyvbemutató végére érvén biztos vagyok benne, hogy rövid ismertetéssel sikerült felkeltenem érdeklődésüket e kivételes kötet iránt. A könyvet jó szívvel ajánljuk nemcsak az andragógia kutatóinak, az oktatás- és felnőttképzés-politika aktorainak, hanem a neveléstudomány eszmetörténete iránt érdeklődő pedagógusoknak, a közigazgatásban, a gazdaságban dolgozó, a felnőttkori tanulás kérdése iránt érdeklődő szakembereknek. Köszönöm, hogy megtiszteltek figyelmükkel.